

РАН Прирачник за програми за обуки за БНЕ /СНЕ

Водич за обучувачи и за креатори на политики

Резиме

Доброобучените стручни лица се бесценети во секој напор за спречување и борба против радикализмот. Поради тоа, во 2017 година обуките се најдоа високо на агендата на неколку состаноци на Мрежата за свест за радикализам (РАН). Ова кулминираше на тематскиот настан „Обучување на стручни лица да спречат и да се борат против насилниот екстремизам“ во Брисел на 16 ноември. Овој практичен прирачник за програми за обука за борба/спречување насилен екстремизам (БНЕ/СНЕ) е резултат на знаењето и на експертизата споделена на овие различни настани, како и во рамките на мрежата РАН. Издаден од РАН, прирачникот обезбедува насоки и практичен совет за обучувачите и за креаторите на политики.

Овој прирачник беше напишан од РАН Центарот за извонредност. Гледиштата изразени во овој документ се на авторите и не значи дека ги одразуваат ставовите на Европската комисија, некоја друга институција или на РАН

Вовед

Обучувањето на професионалците секогаш било дел од пристапите подготвени за спречување радикализам и насилан екстремизам. Професионалците се бесценети за БНЕ/СНЕ, но тие треба да се подготвени за да ја играат својата клучна улога. Во услови на зголемен насилан екстремизам низ Европа, голем број (локални) влади одлучиле да го зголемат своето инвестирање во креаторите на политики и во стручните лица што ќе едуцираат и ќе обучуваат. Иако сега многумина се обучуваат, до кој степен тие програми моментно го постигнуваат саканиот ефект? Иако некои се оценуваат (делумно), повеќето не се оценуваат. Врз основа на искуството на обучувачите за тоа што функционира, а што не функционира, може да биде возможно да се дефинираат ефикасни практики. Но резултатите не се секогаш јасни и преносливи на друг вид обуки.

Земјите-членки сакаат да гарантираат дека програмите за обучување ги остваруваат посакуваните резултати. Покрај тоа, земјите-членки се пред предизвик да ги оценуваат (подобро) и да го гарантираат ефектот од обезбедените програми за обука.

На ниво на курс за обучување елементите од различни програми може да се комбинираат и да се преточат во посебно подготвени обуки. Нема потреба да се измислува нешто сосема ново. Обуката мора да има цел: со оглед на тоа дека времето и ресурсите се ограничени и бидејќи БНЕ/СНЕ опфаќа многу области. За да се подготват целни програми за обучување, од почеток мора да биде јасно што треба да научат луѓето: што е потребно за работата или за задачата? Што е тоа што веќе го знаат професионалците? На кое постојно знаење може да се надгради)? Кои вештини се присутни? На крајот, ефектот од програмата за обучување од начинот на кој е испорачана. Тогаш кој е најефикасниот метод на испорака?

Прирачникот РАН служи за да ги насочи професионалците во програмите за обучување на стратегиско и на практично ниво. Ја има следнава структура:

1. Испорака на програми за обука;
2. Практични насоки за обучувачите;
3. Практични насоки за да се стави обуката во практика.

1. Испорака на програми за обучување

РАН ги дефинираше елементите што веројатно ќе ја направат ефикасна испораката на обуката. Од една страна, содржината треба да биде балансирана, обуката ставена во контекст, а обучувачот треба да биде кредибилен. Покрај тоа, обуката треба да биде практична. Може да биде корисно обуката да се одржи во мешана група за да се зајакне повеќеорганизациската соработка што е потребна за справување со повеќе причинскиот и повеќеаспектниот феномен на радикализмот. Од друга страна, учењето знаци на памет нема да функционира затоа што само „штиклирањето на празните коцки“ на контролната листа може да води до негарантирани обвинувања или сигнали што ќе недостигаат. Покрај тоа, теоријата треба да се поврзе со практиката: од една страна, теоријата треба да ја поврзете со практиката, а од друга, пак, треба да објасните зошто така постапувате.

Општо кажано, програмите за обучување имаат корист од интерактивната испорака што ја зголемува вклученоста и обезбедува поквалитетно искуство. За да се испорачаат програмите за обучување на интерактивен начин¹, потребно е следново:

- **Да развиете врска со вашата публика:** да се познаваат луѓето во просторијата. Да развиете врска со нив. Приспособете ја содржината и споделете го вашето искуство како обучувач за да создадете врска со публиката.
- **Отпор:** зајакнете ги обучуваните. Користете обука преку прашања, барање мислења, анализа на изворот и водете тешки разговори за да бидат посилни обучените.
- **Доверба:** користете активности на рефлектирање, доследно користете активности на размислување и пофалби.

Испорака на програми за обучување за БНЕ и СНЕ

Деловите погоре се однесуваат на испорачување програми за обучување општо. Испорака на обука за БНЕ/СНЕ е поинаква, на пример, од испорака на обука за користење нова база на податоци на работа. Треба да се земат предвид конкретни елементи и чувствителности, а тие се опишани подолу:

1. **Комплексност.** На радикализмот како процес влијаат многу фактори и тој може да се изрази на различни начини. Поради тоа, програмите за обука не може да обезбедат „само“ „јасни знаци за забележување на радикализмот“ заедно со информациите од претходно и тогаш од професионалците да се очекува да бидат подготвени да се справат со темата. Професионалците треба да бидат способни да ги сфатат комплексноста и несигурноста што ги носи радикализмот.
2. **Чувствителност.** Радикализмот е чувствителен наслов од многу причини. Стручните лице може да се исплашени од темата или навредени затоа што се злоупотребува нивната религија/идеологија. Чувствителностите се одразуваат во дискусиите што се неизбежен

¹ Елементите што ги претставивме од Carys Evans (Connect Futures) на тематскиот настан на РАН во Брисел на 16 ноември, презентацијата беше именувана како Интерактивни обуки - неколку размислувања

дел од програмите за обучување во врска со радикализмот. Некои од обучените ќе почнат да ги спорат дефинициите и терминологијата што се користат. Други ќе елаборираат за тоа дали треба да имаат улога во тоа (или не). Од обучувачот зависи дали ќе најде добар баланс за да му посвети доволно внимание на ова прашање, а тоа да не заврши во бескрајна дебата. Стручните лица можеби ќе се борат за да ја дефинираат нивната улога, затоа што можеби ќе се плашат од „шпионирање“ на луѓето или ќе ги стигматизираат. Можеби ќе имаат прашања од типот дали и кога ќе може да ги споделат загриженоста и последиците од тоа.

3. Лични предрасуди. Невозможен е неутрален став. Можно е да работите како професионалец: бидете свесни за сопствените склоности, научете како да не ги откривате јавно и избегнувајте да паднете во замката на чувството на заплашување.

Испорака на програми за обучување во повеќеорганизациско опкружување

Спречувањето на радикализмот има придобивка од повеќеорганизациската соработка и повеќеорганизациските програми за обучување се одлична можност да се постават темелите за ова. Секако има последици ако лицата во просторијата имаат различни професии. Обучувачот може да биде предизвикан од различни перспективи, (можно) предрасуди и од недостиг на доверба меѓу професионалците.

Препораки за програмите за обучување во повеќеорганизациско опкружување:

- Фокусирање на тоа што професионалците го имаат како заедничко наместо на нивните разлики: најдете ги заедничката цел и имајте го на ум тоа. Исто така, фокусирајте се и на заедничкиот јазик.
- Стручните лица мора да се запознаат меѓу себе, нивните одговорности и професионалниот јазик и вештини што ги имаат. Повеќеорганизациските обуки треба да почнат со тоа.
- Да се вклучат сите перспективи, треба да им се одговори на сите за да се види целосноста.
- Повеќеорганизациските групи да се обучуваат неколкупати (на секои шест месеци) наместо еднаш. Помага ако се стават заедно во една просторија за да се зајакне мрежата со зајакнување на квалитетот на односите меѓу организациите, лицата и заедниците - кога поединците ќе се вратат на својата секојдневна работа, може да немаат време да работат на оваа тема. Повторувањето на обуката им дава можност на учесниците меѓусебно да се информираат за новите настани во областа или во заедницата. Ефектот на обуката може да се измери преку одразување на тоа што го научиле професионалците и до кој степен ги усвоиле знаењето или вештините.
- Да учат едни од други со споделување на искуствата и на случаите. Ова ќе им помогне на професионалците да бидат поотворени кон колегите со различно искуство. Покрај тоа, професионалците сакаат да ги споделуваат овие искуства од терен и на тој начин може да дојдат до решенија на проблемите со кои се соочуваат.

2. Практични насоки за обучувачите

Ова поглавје обезбедува практични насоки за обучувачите за програмите за БНЕ и СНЕ. Во табелата подолу се дадени предизвиците за обучувачите, како и совети и трикови за справување со нив.

Предизвик	Совет и трикови
Сакате учесниците да бидат повеќе вклучени во обуката. Што треба да направите?	<ul style="list-style-type: none"> • Обидете се со следниве методи: <ul style="list-style-type: none"> ○ Работете во мали групи, поделете се во парови. Обично луѓето се поотворени за споделување во помали групи. ○ Создадете средина што е погодна за поголемо вклучување, бидете отворен како обучувач, запознајте ја публиката. ○ Поставете правила за да им биде јасно на сите како ќе учат сите, објаснете што е (не)прифатливо. ○ Учесниците треба да ги запишат своите потреби, стравови и очекувања на мали хартии и да ги залепат на ѕидот. ○ Направете го лично. Споделете ги вашите искуства. ○ Разговарајте за структурата на програмата. ○ Обучуваните да направат мапи. Вежбите со мапи откриваат што знаат, а што не знаат обучуваните. ○ Демистифицирајте го феноменот на екстремизмот: без да се намалува премногу можниот ефект, работењето на радикализмот до голем степен значи употреба на вашите редовни вештини и експертиза.
Како да се осигурите дека обуката е искуство за учесниците, а не предавање?	<ul style="list-style-type: none"> • Претходно обезбедете информации за спречувањето на радикализмот. Потоа може да се фокусирате на вештините и на рефлектирањето за време на обуката. • Користете симулација како што е играњето улоги.
Треба да воспоставите нова програма за обучување во вашата земја. Како да направите сосема нова обука? Што треба, а што не треба да се направи?	<ul style="list-style-type: none"> • Направете добра процена на потребите: што мора да се има, а што е добро да се има? • Надградете ги постојните евалуирани или ветувачки програми што се подготвени за слични цели или елементи/делови од нив. • Поставете позитивни цели што ќе бидат позитивно прифатени и од целната група. • Вклучете ги професионалните партнери за да ги направите сосопственици. Ако целната група и/или нивните сакани може да станат партнери, тоа е уште подобро. • Бидете реални: што е изводливо ако имате ограничени ресурси? Кој навистина треба да се обучи? Што може да се очекува од нив?
Не знаете точно дали професионалците треба или не треба да се обучуваат во мешани групи. Што функционира најдобро?	<ul style="list-style-type: none"> • Зависи од целта на обуката: <ul style="list-style-type: none"> ○ Дали сакате да ја зголемите повеќеорганизациската соработка и доверба меѓу партнерите? Ако е така, може да е паметно да направите обука во повеќеорганизациска структура. ○ Дали сакате професионалците да ја разберат својата улога во спречувањето на радикализмот? Тогаш се препорачува обука во група со лица со исто професионално искуство.

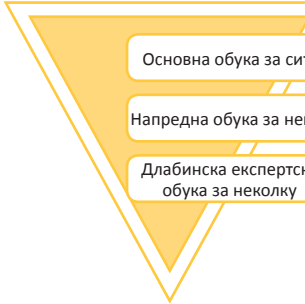
<p>Вашиот шеф ви бара да вклучите нови технологии во програмата за обука. Какви ви се опциите? Што функционира?</p>	<p>Опциите се:</p> <ul style="list-style-type: none"> • (Сериозни) игри. • Е-учење, на пример, за трансфер на знаење. Е-учење може да се користи пред обуката, па така обучените ќе имаат основно ниво на знаење пред да започне обуката. Е-учењето е исплатливо, флексибилно и пристапно.
---	--

3. Практични насоки за да се стави обуката во практика

Ова поглавје обезбедува практични насоки за ставање на обуката во практика. Дефинирани се предизвиците за професионалците и за креаторите на политиките на ниво на имплементацијата и на стратегиско ниво, а обезбеден е и практичен совет за справување со овие предизвици.

Ниво на имплементација	
Предизвик	Решение
<p>Како го избирате вистинскиот / квалификуваниот обучувач?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Општ профил на „добар“ обучувач е²: <ul style="list-style-type: none"> ○ Харизматичен, создава емпатија и има исклучителни аналитички способности. Некој што со задоволство го слушате. ○ Искусно стручно лице што зборува ист јазик како и учесниците во обуката. Лицето треба да биде колку може е можно поблизу до теренот. ○ Способен да се справи со комплицирани прашања?
<p>Како обезбедувате квалитет за испорака на програми за обучување на БНЕ / СНЕ?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Избирање обучувач што е обучен за темата. • Работење со обучувачи што имаат доволно педагошки вештини. • Проверка на материјалот за обука пред експертите да ја испорачаат обуката. • Неформално повратно побарајте информација од обучуваните и од другите обучувачи. • Користете кратка евалуација на крајот на обуката преку неколку прашања. • Формално користете надворешна компанија за да ги оцените вашата обука и обучувачите.
<p>Како тековно ги известувате вашите обучувачи?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Користете надзор: создадете група за поддршка што се среќава на редовна основа. • Кажете им на обучувачите што сте работеле на претходните сесии, фокусирајте се на практични примери. • Исто така, од лошото искуство научете: што треба да се избегнува во иднина. • Поставете заедничка платформа за да споделувате материјал, како што се модули, видеа, слајдови. • Дискусирајте за состојбата со радикализмот/насилниот екстремизам, тероризам, нивниот одзив во општеството и како да се реагира. • Редовно посетувајте други курсеви за темата радикализам. • Споделете практики и нагласете методи што лесно се приспособуваат.

² Првите две точки од овој профил беа претставени од Кристина Иван (Национален институт за разузнавачки студии во Романија) на тематскиот настан на РАН во Брисел на 16 ноември. Нејзината презентација беше именувана како „Обучи го обучувачот: Што треба да знаат за да станат обучувачи? Како тековно да ги известувате вашите обучувачи?“

Стратегиско ниво	
Предизвик	Решение
Како ги преточувате целите на политиките во програми за обучување?	<ul style="list-style-type: none"> Преточете ја политиката во опипливи постигнувања/цели. Размислете за професионалните вештини и за знаењето што се потребни за да се исполнат овие цели.
Како оценувате кој ќе биде ефектот од обуката? Како евалуирате / спроведувате мисија за оценување?	<ul style="list-style-type: none"> Ако работите на спречување, тешко е да се процени. Која е следната фаза? Како може да се направи одржлива? Изградете методи на евалуација на самиот курс. Соберете ја и архивирајте ја статистиката за внатрешна евалуација и академско истражување. Мисиите за оценување може да бидат корисни ако оценувачите добиваат јасни правила за тоа што треба да се оцени и како. Со оглед на тоа дека голем дел од работата се прави во повеќеорганизациско опкружување, вклучете ги сите партнери. На крајот оценете го нивото корисник/учесник: „Што добивте од програмата за обучување?“, како и организациското ниво: „Дали програмите за обучување ви помогнаа да ги постигнете целите?“ Иако нема да има две идентични ситуации, работењето со материјал од успешна обука на друго место – или претходна обука на слична тема –, ги зголемува шансите за успех. Содржината треба да се приспособи за секој посебен предизвик што е опфатен во обуката.
Како ќе се осигурите дека ќе дојдете до сите релевантни стручни лица?	<p>Дефинирајте кои професионалци треба да се обучат и на кое ниво:</p> <ol style="list-style-type: none"> Основна обука за <i>сите</i> стручни лица Напредна обука за <i>некои</i> стручни лица Длабинска експертска обука за <i>неколку</i> стручни лица <p>Општо кажано:</p> <ul style="list-style-type: none"> Овозможете им на луѓето да добијат обука. Оставете време за тоа; не дозволувајте финансиите да бидат пречка. Вклучете искусни стручни лица и лица што се одговорни за повеќеорганизациско опкружување во одлуките за тоа кој треба да се обучува. Направете јасен избор меѓу деловите од програмата за обучување што се задолжителни и оние што може да се следат на доброволна основа.

<p>Како ги вклучувате програмите за обучување во националните стратегии?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Поврзете ги активностите за обучување со целите на националната стратегија. • Обезбедете доволно финансии. • Тие што се одговорни за стратегијата да бидат одговорни и за обуката. • Поставете квалитетни механизми кога станува збор за видот и за квалитетот на обуката. • Поврзете ги законите и процедурите со обуката. На пример, што се смета за подготовка за напад? Кои се правните маргини и кои процедури треба да се следат? • Известете ги луѓето ако се смени стратегијата.
<p>Како ќе се осигурите дека знаењето и вештините што се добиени ќе издржат со текот на времето ?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Бидете сигурни дека луѓето знаат што да прават во практика откако ќе се обучат. • Направете ја обуката за СНЕ/БНЕ дел од општата обука и од програмите за личен развој на професионалците – често тие се задолжителни за акредитација. • Имајте регистар на оние што биле обучени. • Планирајте последователни активности за да се освежат мемориите, обучете нови луѓе за релевантни функции и редовно информирајте ги професионалците. • Побарајте од организациите да известуваат за своите обуки. • Обезбедете доволно средства за да создадете критична маса на обучени поединци. • Размислете за спроведувањето на механизмите „обучи го обучувачот“ за да осигурите одржливо ширење на знаењето.

4. Дополнителна литература

РАН има изготвено (делови) многу изданија на темата програми за обучување, имено:

Збирка РАН

Оваа компилација на инспиративни практики вклучува поглавје за програми за обучување.

РАН-Прирачник: Реакции на повратни странски терористички борци и нивните семејства

Потребите за обучување на професионалците се дефинирани и на основно и на длабинско ниво во РАН-Прирачникот

„Реакции на повратни странски терористички борци и нивните семејства“. Дадени се следниве препораки за обучување за работа со деца-повратници:

1. Обезбедете доволно обука за стручните лица што се справуваат со деца-повратници. Овие модули може да се дел од постојната обука за свест или експертиза за спречување и борба против радикализмот. Достапни се барем две нивоа на обука:
 - а) Основна обука за свест за стручни лица во (директен) контакт со деца-повратници (на пример, наставници, социјални работници, членови на организации за слободно време). Оваа основна обука може како минимум услов да опфаќа:
 - i) информации за состојбата во Сирија/Ирак на која биле изложени овие деца;
 - ii) основна свест за траумата и вежби за реагирање кога дете-повратник ќе покаже одредено однесување;
 - iii) информации за тоа како да се пријават знаците на загриженост и каде да се побара дополнителна поддршка.
 - б) Длабинско обучување и заеднички сесии за учење за стручните лица, директно и Длабинско обучување и заеднички сесии за учење за стручните лица, директно и одблизу, кои се вклучени во случаи на деца-повратници (на пример, служби за заштита на деца, професионалци за семејна поддршка, локални полициски службеници, психолози). Оваа длабинска обука може да вклучува часови за згрижување и реинтеграција во училиштето.

РАН ЕДУ (Образовна работна група): Водич за програми за обука: Ефикасни и самоуверени наставници и друг училиштен кадар

Учесниците на РАН ЕДУ придонесоа во водичот за програми за обучување за образовниот сектор. Водичот воведува рамка за дискутирање за различни опции за програми за обука и дефинира три вида програми за обучување за секторот: А) Оние што нудат фундаментална обука за силни и отпорни наставници. Б) Оние што заштитуваат и што создаваат безбедни и демократски училишта. В) Оние што им помагаат на вработените да ги развијат потребните вештини за да се соочат со тековните предизвици.

РАН ПОЛ (Работна група за полиција и спроведување на закон) [Водич за програми за обучување на полициски службеници во Европа](#)

Учесниците во РАН ПОЛ развија водич што ги опфаќа клучните компетенции што бараат обука, постојните програми за обучување и препораките за полициските службеници. Една од препораките беше обуката да одговара на улогата на стручните лица и придонесот во повеќеорганизациската рамка во која се очекува дека ќе работат. Полициските службеници не треба, на пример, само да сигнализираат туку и да споделуваат информации, да дефинираат реакции и да ги спроведуваат.

Програми за обучување

Многу различни програми за обуки и методи беа претставени на тематскиот настан на РАН „Обучување на стручните лица да спречат и да се борат против насилниот екстремизам“. Тие се резимирани во коцките подолу.

LIVE обука – ОБСЕ

Лидерите против нетолеранцијата и насилниот екстремизам (Leaders against Intolerance and Violent Extremism (LIVE) е обука и програма за учење, со цел да промовира локални, безбедни и различни реакции на насилниот екстремизам и терористичкиот радикализам. Учесниците ја утврдуваат потребата за иницијатива, потоа и ја планираат, а притоа добиваат насоки како да го направат тоа. ОБСЕ, во партнерство со РАН, Connect Futures и со други организации, развива програми за обучување за: млади лидери (развиена и пилотирана во 2017 година), жени-лидери (2018) и религиозни и традиционални лидери (треба подетално да се дефинира група, 2018/2019). Избраните учесници имаат директен пристап /влијание во заедниците, силно се заложуваат за човековите права, мотивирани се да дејствуваат и, ако е возможно, веќе имаат одредено искуство во мобилизацијата на заедницата или испорачувањето услуги. Главни компоненти на програмата за обучување се: пренесување на нијансирано разбирање на радикализмот, илустрирање на многу можни улоги за граѓанското општество преку студии на случај (успешни и неуспешни обиди) и развој на вештини. Користените методи се засноваат врз принципите на учење преку правење, интеракција, препознавање експертиза и потенцијал меѓу учесниците и поттикнување разновидност и градење доверба. Лекциите од пилот-проектот за млади лидери опфаќаат: пилотирањето е добро, приспособувањето на содржината на курсот и алатките за надградување и евалуација треба да се ограничени за да не се преоптоварат обучувачите и обучуваните.

Обучување на затворските и на полициските сили од [Training aid and Derad](#) (Помош за обука и дерадикалирање) – претставени од **Sergio Bianchi (Agenfor) - Серџо Бијанчи (Агенфор)**. Оваа сеопфатна програма за обука има девет модули. Сите модули имаат и општи и конкретни цели и има на располагање многу материјал, како видео и поврзани вежби. Материјалот е достапен на неколку јазици и може да биде релевантен за затворскиот персонал, судиите и за НВО, меѓу другото.

Фокус на радикализмот во образованието, обука и истражување во Норвешката поправна служба – претставена од д-р Давид Хансен (Dr David Hansen (University College of Norwegian Correctional Service/KRUS))

КРУС нуди истражување, образование/обука и ширење на знаењето, како и обука по потреба, совет и насоки. Нуди различни курсеви за обучување за радикализмот и за насилниот екстремизам на различни нивоа:

- Основна обука за вработените на теми, како што е радикализмот в затвор, норвешки контекст, дефиниции и термини и форми на насилен екстремизам и тероризам. Овој курс трае 8-10 часа.
- Основна/напредна обука за поправни службеници како дел од нивната основна обука. Културна свест, комуникациски вештини и радикализам в затвор - сите се опфатени. Обуката трае околу 20 часа и се одржува во текот на две години.
- Длабинска експертска обука за искусен кадар (сè уште во фаза на планирање). Курс за радикализам и за екстремизам за Поправната служба, пилот-проектот ќе почне во пролетта 2018 година.

Беше изработен [прирачник](#), чија цел е кадарот на Поправната служба да се здобие со основно знаење за феномените на радикализмот и насилниот екстремизам. Прирачникот е поделен на два дела: познавање на феномените и совети за справување со радикализмот.

Проект на толерантност – претставен од Ермин Скорич (институт Сегерштет)

Проектот за толерантност почна во 1998 година. Овој проактивен пристап за училиштата е измислен за да се спречи регрутирањето на младите луѓе во екстремистичките организации и за борба против нетолеранцијата и расизмот. Главно се практикува кај ученици на возраст од 14-15 години, поради тоа што ова е возраст кога поединците го развиваат својот морал. Заснован е врз социопсихолошкото разбирање и социопедагошкиот пристап кон младината. Избраните млади (околу 25) формираат мешана група и претставуваат различно социјално, етничко и образовно потекло, а доаѓаат од различни училишта во општината. Ја напуштаат својата „внатрешна“ група за да се вклучат во оваа „надворешна“ група и за да се стават пред предизвик. Освен тоа, овие интеракции значат дека идеите ќе се рашират во поширокото општество. За да се биде ефикасен, важно е на младите луѓе да им се помогне да се разберат самите себе и светот во кој живеат и да бидат разбрани на начинот на кој сакаат да бидат разбрани.

Translated within:

